

ook al kan kennis worden gecondenseerd, ook al is het computergeheugen een grote hulp, ook al is de groei niet logaritmisch meer, ook al kan in goede teams het verstaan worden bevorderd, de explosie van onkunde blijft een reëel gevaar. Een gevaar vooral voor hen die haar niet zien en hun grenzen nauw kiezen. Voor elke wetenschapper zal een brede studie van het eigen vak en een goede oriëntatie over naastliggende vakken zeer nodig blijven.

Voor elk mens is het van belang de betekenis van de explosie van onkunde te zien, tegen de gezichtskringbeperking te strijden, maar vooral de eigen beperking bij elke oordeelsvorming in te sluiten.

Ik hoop dat U mij hebt verstaan.

Literatuur:

1. Gibbons, R. J., Van Houte, J. (1971): Selective bacterial adherence to oral epithelial surfaces. *Infection and Immunity* 3: 567.
2. Holmquest, J. A. N., Swanson, J., Buchanan, T. M., Wende, R. D., Williams, R. P. (1974): Differential attachment of *Neisseria gonorrhoeae* to human sperm. *Infection and Immunity* 9: 99.
3. Huis in 't Veld, J. H. J., W. H. van Palenstein Helderman, O. Backer Dirks (1979): *Streptococcus mutans* and dental cariës in humans. *Antonie van Leeuwenhoek* 45: 25.
4. Lukaszewicz, J. (1972) The ignorance explosion. *Transactions of the N.Y. Acad. Sci.* II, 34: 373.
5. Palenstein Helderman, W. H. van (1978):

Gingivitis en parodontitis. *Ned Tijdschr Tandheelkd* 85: 274.

6. Staal, L. O. (1925): Verhalen en legenden van Israel. Zutphen.
7. Stanier, R. Y., Niel, C. B. van (1962): The concept of a bacterium. *Archives of Microbiology* 42:17.
8. Ward, M. E., Watt, P. J. (1972): Adherence of *Neisseria gonorrhoeae* to urethral mucosal cells. *J Inf Dis* 126: 601.
9. Zirkle, C. (1955): Our splintered learning and the status of scientists. *Science* 121: 513.

September 1979.

Adres: Prof. Dr. K. C. Winkler,
Oude Gracht 413,
3511 PJ Utrecht.

Redactioneel

P.A.O.T. OF DE EXEGESE VAN EEN ALGEMENE MAATREGEL VAN BESTUUR TOT REGELING VAN HET POSTACADEMISCH ONDERWIJS*

Het door velen met enig ongeduld verwachte Concept-Rapport van de 'Commissie van Voorbereiding voor de oprichting van een Orgaan voor Postacademisch Onderwijs Tandheelkunde' is uitgebracht en zoals in het voorwoord vermeld wordt 'zo breed mogelijk verspreid' in de hoop dat ook een 'brede discussie' erover zal plaatsvinden. Op voorhand mag de verwachting uitgesproken zijn dat deze brede discussie niet tot oppervlakkigheid leidt en daardoor een dieper gaande bestudering in de weg staat. Dit geldt te meer omdat de Commissie - zij erkent het zelf - een aantal kernproblemen heeft laten liggen zoals de al dan niet verplichte deelneming, de behoeftepeiling op het punt van de inhoud van het P.A.O., de methodiek van het onderwijs en de evaluatie.

Dit is wel jammer, want zelfs wanneer er in de boezem van de Commissie geen eensgezindheid is over fundamentele kwesties, zoals een vorm van verplichte deelneming en ook de methodiek en vooral de evaluatie van het rendement, dan zou juist deze gehoopte 'brede discussie' verhelderend kunnen werken.

Wij zullen er hier niet toe overgaan om het gehele Concept-Rapport op de voet te volgen. Evenmin zullen wij toegeven aan de verleiding open deuren in te trappen, zoals

het bepleiten van het opnemen van het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde in de lijst van op nascholing gerichte instituties, vermeld in de inleiding onder 3. waarbij deze lijst dan juist door dit Tijdschrift (1894) zou moeten worden aangevoerd, want het is de oudste van de rij. Ook in het eigenlijke concept onder 5.3.2.b. schittert het Tijdschrift door afwezigheid. Publiceren voor lezers is zeker niet minder belangrijk dan praten tegen toehoorders; een kleine doch belangrijke omissie.

Het ligt in de bedoeling hier een aantal aspecten aan te snijden die voor de discussie van belang kunnen zijn. Allereerst de vraag of deelneming aan P.A.O.T. op verplichte of vrijwillige basis zou moeten geschieden. Het verplicht stellen van dit onderwijs betekent uiteraard een enorme last voor degenen die dit zouden moeten verzorgen. Op de korte termijn lijkt dit niet haalbaar. 'Vrijwilligheid' betekent echter in dit verband 'vrijblijvendheid'. Anders gezegd, slechts diegenen die toch al regelmatig cursussen volgden en op vergaderingen acte de présence gaven, zullen dan ook wel weer de vrijwillige inschrijvers op het P.A.O. zijn, zodat de grote massa van de beroepsgroep weer buiten schot blijft, postacademisch onderwijs voor diegenen die daaraan het minste behoefte hebben. Een tussenweg zou echter in overweging genomen kunnen worden, waarbij nascholing aantrekkelijk gemaakt wordt. Wij doelen hier op de mogelijkheid vervat in artikel 22 van de Nota van Toelichting, waarin de cursist in de gelegenheid kan worden gesteld om na toetsing een getuigschrift te verwerven ter bekrachtiging van de verworven grotere vakbekwaamheid in een bepaald deelgebied der tandheelkunde. De deelnemer wordt door dit getuigschrift ge-

motiveerd en zijn kwaliteiten worden herkenbaar binnen de beroepsgroep en de samenleving (Van Schijndel, 1979).

Hiermede wordt tevens een ander aspect waarover de Commissie zich niet heeft uitgesproken aangesneden, namelijk de evaluatie. Slechts de toetsing kan de vrijblijvendheid elimineren; alleen toetsing kan het rendement zichtbaar maken. Ook voor docenten zal het meer voldoening geven te weten dat hun geïnvesteerde energie en tijd niet in het niets verdwijnt. In het verleden kon het ongestructureerde idealisme van de verschillende verenigingsbesturen slechts resulteren in voordrachten of cursussen, waarbij de vraag open bleef of de bezoeker daar iets van had opgestoken, dan wel naar huis toog: a sadder but wiser man. Hij was soms bevestigd of gefrustreerd in zijn onkunde al naar de moeilijkheidsgraad van het ter vergadering gebodene. Het zou de eerste taak van het Orgaan voor P.A.O.T. moeten zijn dit soort vrijblijvendheid tegen te gaan en een vorm van evaluatie en toetsing te organiseren.

Aandacht aan de financiering is in het Concept-Rapport ruimschoots geschonken; ongeveer 20% van de tekst houdt zich met dit onderwerp bezig. Na het maken van een onderscheid tussen 'basis-P.A.O.' en 'verdiepingscursussen' stelt de Commissie vast dat basis-P.A.O. een 'morele verplichting' zou zijn (zie 6.4.1.). Blijkbaar kwam de Commissie al direct in de moeilijkheden omdat zij zich niet had uitgesproken over de al dan niet verplichte deelneming. In 6.4.2. vindt zij terecht dat de cursisten inschrijfgelden moeten betalen, die dan gestort worden in een fonds waaraan alle belanghebbenden bijdragen. Tot deze sponsoren behoren ook de ziekenfondsen

* De redactie streeft ernaar dat redactionele commentaren gedragen worden door de instemming van de gehele Redactie.

In dit geval wordt het commentaar niet onderschreven door de redacteuren Dr. M. A. J. Eijkman en Prof. Dr. A. C. M. van de Poel.

en de ziektekostenverzekeraars, hoewel deze zeker niet zullen nalaten de lasten op de patiënt te verhalen. Tenslotte wordt dan uit dit goed gevoede fonds voor basis-P.A.O. de 'morele verplichting' van de tandarts beloofd door een subsidiëring van de directe cursuskosten 'om de kosten voor de cursist tot een aanvaardbaar bedrag terug te brengen'. Maar dit is nog niet alles. Hij krijgt ook nog de 'indirecte cursuskosten' vergoed, 'doordat de feitelijke deelnemers een tegemoetkoming in de doorlopende praktijkkosten en de omzetting kunnen verkrijgen'. Waarlijk de deugd wordt rijk beloofd! Met grote nadruk willen wij hier stellen dat de grondslag van de financiering gelegen is bij deze morele verplichting tot bij- en nascholing en dat het voor een hulpverlener in de gezondheidszorg een normale zaak moet zijn in zijn werkweek ook tijd aan zijn beroepsontwikkeling te besteden. Dit alles moge ontluisterend zijn voor diegenen die dachten dat dit al altijd zo was.

Tenslotte mogen enige kritische opmerkingen niet achterwege blijven over de interpretatie van de Commissie van het begrip 'deelneming van derden'. De wetgever heeft in de Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs vastgelegd dat de verzorging van het postacademisch onderwijs dient te geschieden door de universiteiten en hogescholen 'zoveel mogelijk in samenwerking met derden'. Ter nadere uitleg van art. 1, d. van de Regeling van het

P.A.O. worden in de Nota van Toelichting in paragraaf 6 deze 'derden' met opzet 'ruim en weinig precies' omschreven. Een wijze voorzorg, gezien de diversiteit van het beroepsveld, dat zich allerwegen al sinds jaar en dag met na- en bijscholing bezighoudt. De Commissie heeft de haar gelaten ruimte niet naar behoren benut. Zij heeft daarentegen op nauwelijks toegelichte gronden juist alle organisaties, verenigingen en instituties buitengesloten die reeds lang grote verdiensten op dit terrein hadden vergaard, hoewel zij niet nalaat onder 5.3.2.b. een vrij volledige opsomming ervan te vermelden. Onbegrijpelijk is overigens dat het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde in deze lijst ontbreekt, ofschoon dit orgaan zich reeds 86 jaar op de postacademische scholing van haar lezers toelegt en een abonneebestand heeft dat ruw geschat 80% van de tandartsen bestrijkt: de evenknie dus van de Maatschappij. De enige grond die wij met moeite voor de uitsluiting van deze instellingen aan de tekst konden ontfutselen is het 'algemeen maatschappelijk belang'. In 5.3.3. geeft de Commissie haar verklaring: zij zouden geen landelijk karakter hebben en geen rechtstreeks belang bij de na- en bijscholing. Voor allen die zich vele jaren actief in deze organisaties hebben ingezet een weinig valide uitleg, ja zelfs een bedenkelijke zienswijze. De omschrijving 'landelijk karakter' geldt voor alle verenigingen. Er is niet één met een regionaal karakter. Ook van hun 'rechtstreeks belang' bij

P.A.O. hebben zij steeds daadwerkelijk blijkt gegeven. De Commissie acht hen echter te specifiek; wat dat dan ook in feite moge wezen. De conclusie moet dan ook luiden, dat zelfs bij ontstentenis van een overkoepelende organisatie van de wetenschappelijke verenigingen en instellingen het ondenkbaar geacht moet worden, dat zij niet in belangrijke mate bestuurlijk bij het Postacademisch Onderwijs Tandheelkunde betrokken zouden worden. Wanneer de Commissie dan terugschrikt voor de diversiteit van het beroepsveld en dit daarom onder de vleugels van de Maatschappij wegstopt, dan heeft zij wel de eenvoudigste maar niet de beste weg gekozen. Verwijzing naar de secties en de adviesraad, die geen beslissingsbevoegdheid bezitten, biedt geen oplossing. Het valt te hopen dat de Commissie van Voorbereiding voor de Oprichting van een Orgaan voor Postacademisch Onderwijs Tandheelkunde ook op dit punt haar definitieve rapport zal corrigeren en te rade zal gaan bij de florierende wetenschappelijke verenigingen en instituties, waaronder ook het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde.

V. Sch.

Literatuur:

Schijndel, L. J. A. van (1979): Beschouwingen over wegen en mogelijkheden tot het oprichten van het postacademisch onderwijs. Ned Tijdschr Tandheelkd 86: 7/8, 301-304.

BERICHTEN

Verenigingsverslagen en mededelingen

NEDERLANDSE VERENIGING VAN TANDARTSEN

Jubileumcongres op 28 en 29 september 1979 te 's-Gravenhage

Tijdens de opening van het Jubileumcongres, ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Nederlandse Vereniging van Tandartsen, in de Prins Willem-Alexander Zaal van het Nederlands Congresgebouw te 's-Gravenhage, werd door de voorzitter de onderstaande rede uitgesproken.

'Het is een voorrecht bij de opening van het congres ter viering van het 75-jarig bestaan van onze Vereniging namens het bestuur het woord tot U allen te mogen richten. Bij een dergelijke gelegenheid is het gebruikelijk terug te blikken in het verleden en daarom verheugt het mij dat de nostalgie heden ten dage zo'n opgang maakt. Nostalgie wil zeggen 'idealiërend terugverlangen naar dat wat geweest is'.

Ik wil trachten het tijdsbeeld voor U te schetsen waarin zich de ontwikkelingen in de tandheelkundige professie voltrokken en de rol die de Vereniging in deze ontwikkelingen speelde.

De belangrijkste vraag die ongetwijfeld bij U leeft is het waarom van het ontstaan van deze vereniging.

In het begin van deze eeuw prakticeerden in Nederland ongeveer 200 tandmeesters. Een deel van deze collegae was lid van de Nederlandse Tandmeesters Vereniging, die – en nu zijn wij direct op bekend terrein – was opgericht om de onbevoegde uitoefening der tandheelkunde te bestrijden. Daarnaast bestond het Nederlands Tandheelkundig Genootschap, toen nog geen vraaggezelschap maar wel zeer exclusief. Collega Bruske beschrijft het Genootschap als 'het Elysium, met een eigen geest, slechts toegankelijk onder de genade der Goden'.

Tussen de vakvereniging der Tandmeesters en de gelukzalige wetenschappers van het Genootschap lag het terrein braak waar de voedingsbodem voor het ontstaan van de vereniging gezocht moet worden. De eerste entstof werd aangedragen door R. Anema, een tandmeester die in Amerika zijn DDS-graad had behaald, met zijn brochure 'Tandheelkunde als Wetenschap en

Handwerk'. Deze brochure oefende openlijke kritiek uit op de bestaande tandheelkundige opleiding. De opleiding was te theoretisch en te weinig praktisch gericht.

Ik citeer: 'Het onderwijs moet niet in de eerste plaats methode geven maar lust, zodat de leerling niet methodisch verstompt noch stom wetenschappelijk wordt'.

Een aantal jonge tandartsen sprak deze kritiek aan en zij ergerden zich bovendien aan het feit dat tandmeesters zich ten onrechte tandartsen noemden.

Op 24 januari 1904 kwamen 15 tandartsen, allen opgeleid in Utrecht, bijeen en droegen een bestuur ad hoc op een reglement op te stellen voor een Vereniging van Nederlandse Tandartsen.

Op 1 mei 1904 was de oprichting een feit. De enige lector in de Tandheelkunde, Dr. Th. Dentz, steunde het initiatief en werd een jaar later tot erelid benoemd.

Het doel van de vereniging was bevordering van de tandheelkundige wetenschap en belangenbehartiging van haar leden. Tien jaar later werd de maatschappelijke belangenbehartiging overgedragen aan de inmiddels opgerichte Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde.